

Kjønnsbalanse i forskning

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:
12/93-1

Vår dato:
19.03.2012

Kjønnsbalanse i forskning - innspill til forskningsmeldingen

Komiteé for kjønnsbalanse i forskning oversender herved sine innspill til forskningsmeldingen som er varslet våren 2013. Komiteen ønsker innledningsvis å berømme statsråden for å opprettholde fokuset på at norske forskningsinstitusjoner skal være kjønnsbalanserte. St.meld. 30 *Klima for forskning* var positiv i den forstand at den i større grad enn tidligere forskningsmeldinger nærmest gjennomgående hadde integrert et likestillingsperspektiv. I tillegg ble tematikken viet et eget punkt. Vi håper dette doble perspektivet ivaretas i den nye meldingen. Det er dessuten viktig at meldingen er tydelig på ansvarsfordelingen mellom departement, institusjonene og Norges forskningsråd når det gjelder strukturendringer og initiering av tiltak. Kunnskapsdepartementet har vært gode til å integrere et likestillingsperspektiv i sine innspill til EU-kommisjonens arbeid med ERA og Horizon 2020. Vi håper å se dette engasjementet gjenspeilet i forskningsmeldingen også.

Kjønnsbalanse¹ i forskning er både et premiss for et velfungerende forskningssystem, og for at den forskning som produseres er av høy kvalitet. Manglende kjønnsbalanse er en indikasjon på at det er sider ved forskningssystemet som ikke fungerer godt nok. Vi har mange eksempler på fagområder der kvinneandelen på toppstillingsnivå er langt lavere enn det rekrutteringsgrunnlaget skulle tilsi. Tid til forskning er et viktig tema i dette bildet. Tidsbruksundersøkelsen som ble offentliggjort januar 2012 viser at kvinnelige forskere svært ofte har en partner som jobber mer enn dem selv, mens mannlige forskere i mye større grad har en partner med normalarbeidsdag. Undersøkelsen viser at en stor del av forskningen foregår etter at normalarbeidsdagen er slutt, noe som kompliserer kvinners mulighet til å avansere i forskningssystemet.

Likestillingspolitikken har vendt seg bort fra et ensidig fokus på individ til å søke strukturell endring. Derfor har vi lagt vekt på forslag som bidrar til slik endring. For å få det til trengs både mer kunnskap om hvor kjønnsbarrierene ligger og en vilje til å løfte fram viktige samfunnsområder der kvinner er i flertall, men som ikke har hatt forskningsmessig prioritert, for eksempel profesjonsfagene. Strukturelle endringer innebærer at man ved innføring av nye systemer utreder i hvilken grad det vil påvirke kjønnsbalansen i negativ eller positiv

¹ Begrepet *kjønnsbalanse* er et resultatmål, mens *likestilling* henviser til kvinner og menns like muligheter og er slik et rettighetsspørsmål. Vi legger til grunn at likestilling er et premiss for å nå kjønnsbalanse.

retning. I den varslede forskningsmeldingen bør departementet framheve *Utredningsinstruksen* § 2.3.2 som påpeker at likestillingsmessige konsekvenser bør inngå i alt offentlig utredningsarbeid. Det å innlemme likestillingsmessige konsekvenser for eksempel i mandatutforming er også noe departementet bør bli bedre på².

Flere institusjoner har i dag en klarere ambisjon om å bedre kjønnsbalansen enn vi har sett tidligere. Arbeidet med å innstille til Kunnskapsdepartementets likestillingspris gir oss innsikt i institusjonenes likestillingsarbeid. Søkerinstitusjonene beskriver hvordan likestillingsarbeidet prioriteres og organiseres, og hva de selv anser som hovedutfordringene. Det at vi som komité besøker ledelsen ved institusjonene, har vært en annen måte å innhente erfaring på. Besøkene viser blant annet at institusjonene har kommet svært ulikt både i sin forståelse av problematikken, av initiering av tiltak og av organisering av arbeidet. Vår halvårlege kartlegging av uh-institusjonenes handlingsplaner viser at det i løpet av de siste to årene kun er omtrent halvparten som til enhver tid har en operativ handlingsplan. *Behovet for en mer systematisk og helhetlig tilnærming til likestillingsarbeidet på forskningsfeltet er med andre ord åpenbar, (jf hovedkonklusjonene i Struktur for likestilling NOU 2011: 18)*

Oppsummering av Kif-komiteens innspill til forskningsmeldingen

Konkret ønsker komiteen å legge vekt på følgende innspill til den varslede meldingen:

- Styrke og samle likestillingsarbeidet i Norges forskningsråd
 - Sørge for kjønnsbalanserte spissmiljøer.
 - Realisere Kjønnsbalanse i toppstillinger og forskningsledelse (Balansesatsingen).
 - Integre kjønnspektiver i Forskningsrådets programmer.
 - Styrke Forskningsrådets rolle overfor forskningsinstituttene.
 - Utvikle en mer konsentrert organisering av likestillingsarbeidet som sørger for en mer helhetlig og gjennomgående tilnærming til likestilling.
- Integre et kjønns- og likestillingsperspektiv i internasjonalisering av forskningen.
- Styrke dialogen mellom Kunnskapsdepartementet og uh-institusjonene om mål om kjønnsbalanse i forskningen.
- Styrke satsingen på ledelse og kjønnsbalanse.
- Fremheve betydningen av å se utdanningskvalitet i et likestillingsperspektiv.
- Videreføre Kif-komiteens arbeid etter 2013.

Fagerbergutvalgets innstilling og Vitenskapsåret 2011

I forbindelse med høringen av Fagerbergutvalgets innstilling skrev departementet at den, sammen med høringssvarene, skulle inngå som del av kunnskapsgrunnlaget til den nye meldingen. Komiteen oversendte sitt høringssvar til departementet 13. oktober 2011. Departementet har avholdt en rekke arrangementer i løpet av Vitenskapsåret 2011 som skulle regnes som innspill til den nye forskningsmeldingen. På oppfordring fra statsråden arrangerte vi et seminar i denne forbindelse, halvdagsseminaret *Kvalitet - et spørsmål om (s)kjønn?*. At statsråden deltok på seminaret og stilte i paneldebatten vitner om stort engasjement i saken. Det er derfor overraskende at tematikken ikke er berørt i

² I 2010 utga Barne- og likestillingsdepartementet en egen veileder på dette feltet: *Konsekvenser for likestilling – Utredning i forhold til kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisk opprinnelse, religion mv.*

departementets oppsummering av Vitenskapsåret. De innspill vi har kommet med i vårt høringssvar til Fagerbergutvalgets innstilling og gjennom vårt arrangement i Vitenskapsåret er inkorporert i dette innspillet.³

Behov for å styrke og samle innsatsen i Norges forskningsråd

Større grad av konsentrasjon av forskningsfinansieringen og tydeligere faglige prioriteringer, har gitt Forskningsrådet en svært viktig strategisk rolle og innflytelse, også for hvordan universitetene, høyskolene og forskningsinstituttene innretter sin forskningsaktivitet. Komiteen har tidligere hevdet at Norges forskningsråd som sentral nasjonal aktør når det gjaldt å fremme kjønnsbalansen i forskningen var redusert. I dag er bildet endret. Forskningsrådet har tydelig økt sin bevissthet om betydningen av kjønnsbalanse i forskning, ikke minst gjennom å ha tatt et initiativ til en egen satsing for å styrke kjønnsbalansen. Likevel vil vi hevde at på grunn av den økende innflytelsen Forskningsrådet har, og fordi vi nå har indikasjoner på at en del av Forskningsrådets virkemidler er kontraproduktive på likestillingen, at Forskningsrådets rolle i likestillingsspørsmål må styrkes i den kommende forskningsmeldingen⁴.

KJØNNBALANSERTE SPISSFORSKNINGSMILJØER

Forskningsmeldingen bør ta til orde for at likestillingsdimensjonen utredes i pågående og framtidig finansiering av spissforskningen (SFF, SFI, FME, NCOE). Undersøkelser viser at denne typen satsninger har særskilte utfordringer når det gjelder kjønnsbalanse. De viser at de faglige prioriteringene i hovedsak går i favør av mannsdominerte fag, at det i selve seleksjonsprosessen kan være hindringer som gjør det vanskelig for kvinnelige forskere å nå igjennom og at sentrenes organisasjon er mannsdominert. Man kan snakke om et faglig verdihierarki der kvinner oftere enn menn har sin tilhørighet i fag som har lavere forskningsmessig status. Samtidig kan fagområder der kvinner dominerer være svært etterspurt av samfunnet (som for eksempel psykiatri og geriatri). For å få en bedre oversikt over hvordan forskningsfinansieringen fordeler seg på fag og kjønn bør Forskningsrådet anmodes om å foreta såkalt kjønnsbudsjettering av all forskningsfinansiering. Kjønnsbudsjettering vil bidra til å kartlegge likestillingssituasjonen og kan inngå som en del av Forskningsrådets håndhevelse av aktivitets- og rapporteringsplikten i likestillingsloven.

Evalueringen av Sentre for forskningsbasert innovasjon viste at 11 av 14 sentre har utfordringer når det gjelder likestilling og at styrene i 6 av sentrene er uten kvinner. Et av formålene med en styrket organisering av likestillingsarbeidet er at Forskningsråd følger opp denne typen satsninger langt tettere enn i dag, det vil si at man både i etableringen av slike sentra, i seleksjonsprosessen og i selve oppfølgingen overvåker og eventuelt innfører tiltak for å bedre kjønnsbalansen. Forskningsrådet har hatt et visst fokus på dette når det gjelder SFF'ene, blant annet ved å stille krav om at handlingsplaner for likestilling skal inngå i prosjektsøknadene og gjennom å stille likestillingsmidler til rådighet som sentrene kan søke

³ Kif-komiteens høringssvar <http://kifinfo.no/binfil/download.php?did=7975>. Kvalitet - et spørsmål om (s)kjønn? <http://kifinfo.no/artikkel/vis.html?tid=77872>

⁴ *Hans Excellenc: Om miljardsatsningarna på starka forskningsmiljöer* <http://www.hsv.se/download/18.328ff76512e968468bc80003456/DJ-satsningar-starka-forskningsmiljoer.pdf>. Norges forskningsråds rapport *Likestilling i forskning, hva fungerer?* http://www.forskningsradet.no/no/Nyheter/Tiltak_ga_flere_kvinner/1238106066920). Om ulike faglige verdihierarkier <http://kifinfo.no/nyhet/vis.html?tid=78732>. Fremragende men ikke likestilt: <http://kifinfo.no/c42441/nyhet/vis.html?tid=59849>

på. Evalueringen av SFI'ene gir derimot inntrykk av at Forskningsrådets oppmerksomhet knyttet til denne typen problemstillinger ikke har vært prioritert. Samlet sett synes utfordringene å være knyttet til en mer systematisk og gjennomgående organisering, noe som vil kreve en større helhetlig innsats.

Det er behov for å utrede hvordan spissatsningene virker på mål om kjønnsbalanse og å innføre tiltak der satsningene har en negativ effekt på kjønnsbalansen. Innføring av såkalt kjønnsbudsjettering på all forskningsfinansiering, også de midlene som ikke kanaliseres via spissmiljøene, vil gi viktig innsikt i likestillingssituasjonen. Forholdet mellom Forskningsrådets ambisjon på dette feltet målt opp mot resultatene, viser at det er behov for mer systematisk og helhetlig tilnærming.

KJØNNSBALANSE I TOPPSTILLINGER OG FORSKNINGSLEDELSE (BALANSESATSNINGEN)⁵

I St. meld. 30 *Klima for forskning* står følgende:

Regjeringen ønsker også å arbeide videre med å utforme gode kvalifiseringsordninger for kvinner, for eksempel etter modell av den svenske VINNMER-ordningen som administreres av VINNOVA (Verket for innovationssystem). Sentralt her står støtte til internasjonal merittering (kvalifisering gjennom internasjonalt samarbeid mellom sterke forsknings- og innovasjonsmiljøer) og nasjonal merittering (kvalifisering gjennom samvirke mellom høgskole, forskningsinstitutter, næringsliv og offentlig virksomhet), (punkt 10,3).

I kjølvannet av møtet mellom Kif og ledelsen i Forskningsrådet i januar 2010 tok Forskningsrådet et initiativ for å realisere dette punktet i Forskningsmeldingen og avsatte egne midler for 2011 til å utarbeide en egen satsning. Satsningen, som går under navnet BALANSE, ble innlemmet i Forskningsrådets budsjettforslag for 2012. Satsningen er foreslått samfinansiert av Kunnskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og Næringsdepartementet. Det kom ikke midler over statsbudsjettet for 2012. I løpet av 2011 har Forskningsrådet likevel satt i gang en forholdsvis omfattende prosess, der mange miljøer og nøkkelpersoner har vært invitert til å komme med innspill til hvordan satsningen bør utformes.

Kjønnsbalanse i toppstillinger og forskningsledelse er av et omfang og har en struktur som vil gjøre politikken på dette feltet svært synlig. Det at Forskningsrådet ønsker eierskap i saken er en stor styrke for at satsningen skal lykkes. Etter vår vurdering er dette en satsning som handler om noe mer enn symbolpolitikk, og den vil gi regjeringen en mulighet til å realisere sine tydelig uttalte ambisjoner når det gjelder å styrke kjønnsbalansen.

Komiteen vil sterkt anmode regjeringen om å følge opp balansesatsningen med årlige bevilgninger. og ber om at den bekrefter i forskningsmeldingen at den vil sørge for at Balansesatsningen realiseres i full bredde.

INTEGRERING AV KJØNNSPERSPEKTIVER I FORSKNINGSRÅDETS PROGRAMMER

Norges forskningsråd har som overordnet mål å "[b]idra til integrering av kjønnsperspektiver i forskning ved opprettelse av nye programmer og satsninger og i pågående virksomhet." se

⁵ Intervju med stortingspolitikere: <http://kifinfo.no/nyhet/vis.html?tid=76324>. Om temaet ledelse i Balanseprosjektet <http://kifinfo.no/nyhet/vis.html?tid=76122>. Om forskningsbehovet <http://kifinfo.no/nyhet/vis.html?tid=75815>. Om Balansesatsningen <http://kifinfo.no/nyhet/vis.html?tid=74417>

Rådets policynotat *Likestilling og kjønnsperspektiver i forskning (2007-2012)*.

Forskningsrådet har besluttet å ikke videreføre kjønnsforskningsprogrammet etter at nåværende programperiode er slutt i 2012, og uttalt at de nå vil integrere kjønnsperspektiver i hele bredden av programvirksomheten. Dette stiller nye og omfattende krav og forventninger til Forskningsrådets prioriteringer. Nasjonal og internasjonal forskning viser at slik integrering forutsetter tilstrekkelig finansiering, spesialkompetanse på likestilling og veiledning for å lykkes (*Struktur for likestilling* NOU 2011:18 s. 59).

Under forutsetning av at man med *kjønnsperspektiver i forskning* også legger til grunn spesifikk forskningskompetanse innen kjønn og likestillingsrelaterte spørsmål, og ikke kun som en empirisk kategori, vil en slik integrering kunne virke styrkende på kjønnsbalansen i forskningen. En inkludering av kjønnsperspektiver vil åpne opp for en mer tverrfaglig tilnærming til relevante forskningsstrategiske utfordringer innen områder som for eksempel klima, energi, miljø og mat.

Vi anmoder departementet om å bidra til at integrering av kjønnsperspektiver i bredden av Forskningsrådets programvirksomhet skjer på en god måte. Departementet bør også legge til grunn at man med kjønnsperspektiver i forskning stiller krav til forskningskompetanse på kjønns- og likestillingsrelaterte spørsmål.

FORSKNINGSRÅDETS ROLLE OVERFOR FORSKNINGSINSTITUTTENE

I *Klima for forskning* står det: *Norges forskningsråd anmodes om å styrke likestillingsperspektivet i sin dialog med forskningsinstituttene* (s.88). Vi har de senere årene vært i dialog med Forskningsrådet med mål om at Forskningsrådet skal bidra til en større oppmerksomhet knyttet til likestilling i instituttsektoren. I og med at instituttsektoren rapporterer til Forskningsrådet er det viktig at Rådet sørger for at innrapporteringen er i tråd med aktivitets- og rapporteringsplikten. Forskningsrådets gjennomgang av innrapporteringen i 2009 viste at den var gjennomgående svak når det gjelder disse to pliktene.

Kif-komiteen vil anmode departementet om å tydeliggjøre Forskningsrådets rolle i arbeidet med å bedre kjønnsbalansen ved forskningsinstituttene.

EN KONSENTRASJON AV ORGANISERINGEN AV LIKESTILLINGSINNSATSEN I FORSKNINGSRÅDET

Som beskrevet innledningsvis, har Forskningsrådet betydning som forskningspolitisk aktør økt. I tillegg spenner Forskningsrådets portefølje over et vidt område. Forskningsrådet har også tydelig skjerpet sine ambisjoner på likestillingsfeltet. Forventningen om en tydelig og gjennomgående satsning på likestillingsfeltet har derfor tiltatt. En helhetlig tilnærming til likestilling vil være krevende men nødvendig for at Forskningsrådet skal nå sine egne mål. Sett utenfra er det et behov for at Forskningsrådet blir mer synlig på dette feltet blant annet ved tydeligere å informere om hvilke prioriteringer de har på likestillingsfeltet, hva de gjør og hvilke føringer dette legger for eksterne aktørers samhandling med Rådet.

Det er nødvendig med en konsentrasjon av likestillingsarbeidet i Forskningsrådet. Vi mener departementet i den nye meldingen bør gi Forskningsrådet i oppgave å utvikle en organisering av likestillingsarbeidet som styrker innsatsen.

Integrere et kjønns- og likestillingsperspektiv i internasjonalisering av forskningen

I den forrige meldingen var sammenhengen mellom internasjonalisering og kjønnsbalanse fraværende. Internasjonalisering er i dag et eget kriterium i det som kan kalles for forskningspolitikken verdsettingshierarki. Både for den enkeltes karriere og for institusjonen som helhet er internasjonalisering av vesentlig betydning. Undersøkelser viser at norske kvinnelige forskere i større grad enn menn føler seg mindre inkludert i internasjonale nettverk. Dette er nettverk som har betydning for framtidig forskningssamarbeid, både i form av mobilitet forskere imellom og i form av publisering. Slike nettverk er ofte uformelle, men betinges av mobilitet. Internasjonal anerkjennelse er et åpenbart konkurransefortrinn i fordeling av forskningsmidler.

Et annet spørsmål er hvem vi rekrutterer fra utlandet og hvordan internasjonal rekruttering i praksis skjer, og om rekrutteringen bidrar til å fremme eller hemme kjønnsbalansen her hjemme. Komiteen mener det er viktig at internasjonalisering sees på som en mulighet til å bedre kjønnsbalansen nasjonalt. Enkelte fagmiljøer bruker såkalte "lete og finne- komiteer" ved rekruttering av kvinner til toppstillinger. Disse komiteene søker ut over landegrensene, og flere har lyktes i å rekruttere kvinner innen tradisjonelt svært mannstunge fagmiljøer. De som rekrutteres fra utlandet må få innføring i norske kulturelle forhold, slik som likestilling. Her har institusjonene et ansvar.

Institusjonene bør utfordres til å se internasjonalisering og likestilling i sammenheng. UH-institusjonene, forskningsinstituttene og Norges forskningsråd bør gjennomgå virkemidlene som er utviklet med henblikk på internasjonalisering av forskningen i et kjønns- og likestillingsperspektiv. I kjølvannet av en slik gjennomgang bør man korrigere, og eventuelt innføre nye tiltak, ordninger og bistand for å oppnå bedre kjønnsbalanse blant forskerne som kommer til Norge og blant norske forskere som reiser ut.

Styrke dialogen mellom Kunnskapsdepartementet og uh-institusjonene om mål om bedre kjønnsbalanse i forskningen

Det har kommet tydelige signaler om at Kunnskapsdepartementet vil redusere detaljstyringen overfor den enkelte uh-institusjon. Innføring av etatsstyringsmøter annen hvert år istedenfor årlige møter som det har vært hittil, er et eksempel på et slikt grep. Vi tar ikke her stilling til selve autonomidebatten, men vi ser en risiko i at dette kan gå utover det videre arbeidet for å fremme kjønnsbalanse. Komiteen har hele tiden vært opptatt av at det er behov for en nasjonal styring av likestillingsarbeidet. Ledelsen ved flere av de uh-institusjonene Kif har hatt møte med har bekreftet et slikt behov. Når det gjelder forskningsinstituttene har de alltid hatt en friere stilling enn uh-institusjonene. Selv om Kunnskapsdepartementet pålegger uh-institusjonene å utarbeide en egen handlingsplan for kjønnslikestilling, viser vår halvårslige kartlegging at et slikt pålegg i seg selv ikke er en garanti for at institusjonene tar grep. Dette tolkes dit hen at det er behov for et sterkere nasjonalt påtrykk.

Ved en ytterligere autonomisering av uh-sektoren er det viktig at Kunnskapsdepartementet ved omleggingen har utarbeidet en plan for hvordan det nasjonale likestillingsarbeidet skal

ivaretas. *Struktur for likestilling NOU 2011:18* har som ett av sine hovedpoeng at det er et generelt behov for en opptrapping av organiseringen av likestillingsarbeidet. Kunnskapsdepartementet anmodes om å finne en måte å organisere likestillingsarbeidet på nasjonalt som kompensere for den økte autonomien. Departementet vil for eksempel fortsatt ha anledning til å bruke budsjettet til å bistå sektoren i det framtidige likestillingsarbeidet. Departementet kan også bidra til en styrking av Forskningsrådets organisering av likestillingsarbeidet. I tillegg vil en konkret og mer omfattende oppfølging av Kifs arbeid etter 2013 bidra til et fortsatt trykk på nasjonalt nivå. Forskningsmeldingen gir en anledning til å si noe om dette, og en tydelig ambisjon om styrket dialog overfor både uh-sektoren og forskningsinstituttsektoren vil være til stor hjelp i arbeidet med å bedre kjønnsbalansen i forskningen.

Komiteen vil anmode Kunnskapsdepartementet om å beskrive i meldingen hvordan den nasjonale organiseringen av likestillingsarbeidet vil bli framover.

Styrke satsningen på ledelse og kjønnsbalanse

I St. Meld. nr 30 *Klima for forskning* punkt 10.3 står det: "Å skolere ledere med henblikk på hvilke faktorer som fremmer og hemmer kvinners karriere, er et viktig virkemiddel." Forskningsmeldingen viser videre til undersøkelser gjort av NIFU STEP som viser at kvinner opplever at de har dårligere kommunikasjon med ledelsen enn menn (*Norsk arbeidsvilkår i norsk forskning 9/2009*). En annen undersøkelse Norges Forskningsråd nylig har gjennomført viser signifikante forskjeller mellom kvinner og menns syn på ledelse. Kvinner ser i større grad enn menn sammenheng mellom kvalitet på forskningen og god ledelse, og er generelt mer opptatt av å ha en velfungerende ledelse enn menn. Undersøkelsene tilsier at det er viktig å være oppmerksom på at det er kjønnsforskjeller både blant forskernes forståelse av dagens ledelse, i synet på behovet for kvalifisert ledelse og ikke minst i det å selv delta i ledelse.

Fra Kif-komiteen startet sitt arbeid i 2004 har koblingen mellom kjønnsbalanse og ledelse vært påpekt som et sentralt premiss for å lykkes i dette arbeidet. Kunnskap om kjønnsbalanse er viktig for ledere på alle nivåer ved forskningsinstituttene, universitetene og høgskolene. Komiteen har siden høsten 2010 vært i dialog med UHRs administrasjonsutvalg i håp om at denne tematikken kan inngå i utviklingen av nasjonal lederopplæring. Vi mener både UHR og FFA er sentrale adressater i dette spørsmålet.

Sammenhengen mellom kjønnsbalanse og ledelse aktualiseres ytterligere ved økt autonomisering av uh-institusjonene. To debatter kan eksemplifisere behovet for ledelsesansvaret ved institusjonene. Det ene er knyttet til midlertidighet blant forsknings- og undervisningspersonalet ved uh-institusjonene. Komiteen er bekymret for at dette har særskilte konsekvenser for kjønnsbalansen. Undersøkelser har vist at kvinner i større grad enn menn søker seg ut av forskningen fordi utsiktene til fast tilseting er dårlige. Det er et ledelsesansvar både å sørge for tilstrekkelig kunnskap om situasjonen ved egen institusjon og å gjøre noe med den. Det andre eksemplet knyttes til kjønnsfordelingen på forskningsfinansieringen. Ledelsen kan ta et grep for å innføre såkalt kjønnsbudsjettering av forskningsfinansieringen.

Vi vil oppfordre departementet om å ha en tydelig forventning om at sektoren og sentrale aktører kobler sammen likestilling og ledelse. Tilsvarende bør det forventes at tematikken innlemmes i lederopplæringen, nasjonalt så vel som institusjonelt.

Utdanningskvalitet i et likestillingsperspektiv

Kif-komiteen har fra første oppnevningsperiode (2004-2007), vært opptatt av at kvaliteten i utdanningene har en kjønns- og likestillingsdimensjon. Kvaliteten i utdanningene har sammenheng med læringsutbytte og relevans for arbeidslivet. I dette bildet er dynamikken mellom forskning og utdanning av betydning. Komiteen vil gi sin tilslutning til UHRs innspill til forskningsmeldingen der de gir en analyse av kunnskapstrianglet med vekt på sammenkoblingen mellom forskning, utdanning og innovasjon.

Utdanningskvalitet har den senere tid fått økt oppmerksomhet. Komiteen har vært særlig opptatt av to forhold. Det ene er at kjønnsbalanse blant vitenskapelige ansatte gir tilgang til et bredere erfaringstilfang som kommer både forskningen og utdanningene til gode. Dette er ikke minst viktig i de teknologiske utdanningene som blant annet har som mål å produsere løsninger til bruk i samfunnet. Treffsikkerheten når det gjelder bruksområde og nytte styrkes når forskerstaben er sammensatt av begge kjønn. En bedre kjønnsbalanse vil slik styrke studentenes møte med arbeidslivet, da teknologifagene rekrutterer studenter som senere går over til industri og næringsliv. For det andre vil mange studenter innen profesjonsutdanningene i sitt yrkesaktive liv arbeide med mennesker, kvinner og menn, gutter og jenter. Som eksempel kan nevnes at det i dag finnes mye forskningsbasert kunnskap om kjønn og likestilling i skolen, om skolens betydning for gutter og jenters senere studievalg, om mekanismer som fører til gutters frafall i videregående skole osv. Dette er forhold som det er viktig at lærerne har kunnskap om. Det er i dag høyst varierende i hvilken grad studentene i løpet av utdanningen får tilstrekkelige kvalifikasjoner til å forstå slike problematikker. På grunnlag av dette mener komiteen at kvaliteten i utdanningene har en likestillingsdimensjon i det at kjønnsbalanse blant vitenskapelige ansatte og kjønnsperspektiver i utdanningene er vesentlig for å sikre at studentenes kompetanse har betydning og relevans for arbeidslivet.

Vi vil anmode departementet om å tematisere dynamikken mellom forskningen og utdanningene og at et kjønns- og likestillingsperspektiv blir integrert. Videre mener vi at NOKUT fortsatt må utfordres til å tematisere betydningen kjønnsbalanse har for utdanningskvaliteten.

Videreføring av Kif-komiteens arbeid etter 2013

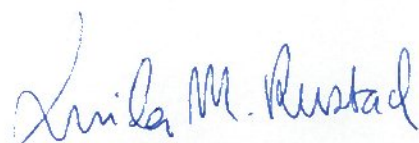
Komiteens funksjonstid går ut 31. desember 2013. Det er derfor betimelig at en oppfølging av Kif-komiteen innarbeides i den nye forskningsmeldingen. I møtet mellom Kif-komiteen og statsråden 2. desember 2011 støttet statsråden ideen om å starte et arbeid nå i vår med å skissere ulike modeller for hvordan Kifs arbeid bør følges opp etter 2013. Statsråden var også tydelig på at arbeidet for kjønnsbalanse ved universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter er et område som trenger systematisk overvåking i lang tid framover. Komiteen er enig med statsråden i at et slikt behov er til stede. Kif-komiteen nevnes som et godt eksempel i Likestillingsutvalgets innstilling *Struktur for likestilling* NOU:18, 2011, og i flere europeiske sammenhenger. Likevel mener komiteen det alltid vil være rom for

forbedring og er i ferd med å se nærmere på hvordan arbeidet kan videreføres og organiseres. Komiteen skal i løpet av sommeren 2012 utarbeide en rapport som skisserer ulike modeller for en videreføring av Kif-komiteens arbeid etter 2013. Vi ønsker å presentere konklusjonene i rapporten for statsråden i vårt neste halvårige møte.

Den frie rollen Kif-komiteen har som nasjonal pådriver er unik og har en åpenbar funksjon. Komiteen vil derfor sterkt anmode departementet om å bekrefte i forskningsmeldingen at ordningen med en Kif-komité vil fortsette også etter at sittende komités funksjonstid går ut 31.12.2013.

Vennlig hilsen

Gerd Bjørhovde (sign)
leder

Linda M. Rustad
seniorrådgiver

Kopi til:
BLD
Forskningsinstituttene Fellesarena - FFA
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Likestillingsutvalget
Norges forskningsråd
Universitets- og høyskolerådet